

A PETRÓLEUM JELENTŐSÉGE

ENSTRÖM közlése szerint az Amerikai Egyesült-Államok minden lakosára átlag annyi energiafogyasztás esik, amennyinek termelésére az ókorban 125 rabszolga munkája lett volna szükséges. Ebben az energia-igénybevételben természetesen bennfoglaltatik a vasutak és más közlekedési eszközök, a közművek- és a fűtőberendezéseknek, valamint a nyersanyagok és iparcikkek termelésének gépteljesítménye, illetőleg fűtőanyagszükséglete. Ha a kevésbé industrializált államok fogyasztása nem is mérhető a fenti mértékkel, a mondottak után nem kell csodálkoznunk a világ összenergiatermelését kifejező hatalmas számon, mely az 1927 évi becslés szerint 3 billió 143,700,000,000 kilowattórával egyenértékű. Ebből az energiatermelésből a kőszén- és barnaszénre 80 5%, a vízierőkre 33%, a földgázra 10 %, a petróleumra pedig 15.2% esik. Persze, ha a termelt mennyiségek helyett a termelt értékeket állítjuk be, akkor a kép a petróleum magas ára folytán erősen eltolódik.

Már most a szóbajövő energiaforrások tartalékait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a vízierő és a szél kiapadhatatlan erőszolgáltatását a nap hősugárzása táplálja, míg a bányászott szén, petróleum és földgáz eddig feltárt és felbecsült készleteit a folyton növekvő fogyasztás hovatovább teljesen fel fogja emészteni. A készletek gyors kiapadása, legalább is az 1927. évi adatok alapján, úgy látszik, mintha főleg a petróleumnál fenyegetne, mert hiszen a termelt évi mennyiség a föld eddig felbecsült tartalékait 3.1%-kal csökkenti, míg ezzel szemben a szénkészlet évenként csak 0.23%-kal fogy. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a valóságos készletek felbecsülését a föld civilizálatlan területei, valamint az óceánok eddig hozzáférhetetlen mélységei meg hiúsítják és hogy a petróleumlelő helyek feltárása jóformán a föld összes országaiban állandóan folytatódik, s gyakran meglepetésszerű eredménnyel jár. Továbbá a technika mai állása szerint a kutatás egyelőre még csak a földgömb aránylag elenyészően vékony 2,000—3,000 m mély rétegére terjed ki, s így a mondottak alapján a fent közölt számoknak nem szabad túlnagy jelentőséget tulajdonítanunk. A fejlődés útja pedig most, az Eötvös Loránd által megalapított geofizikai mélykutató módszerek gyermekkorában, még beláthatatlan. Ha a költséges, hosszadalmas és sokszor eredménytelen próbafúrások helyett ezek a föld felszínén végezhető mérések foglalják majd el, akkor ez éppen olyan arányú fejlődésre fog vezetni, mint amelyet a mai technika eredményei mutatnak fel az ókor termeléséhez képest.

Hogy a petróleumot már az ókorban termelték és felhasználták,

arra vall a bibliában Noé bárkájának és Babel tornyának leírása, melyben szurok alkalmazásáról van szó. Az ásatások tanúsága szerint Babylon építkezéseinél a téglákat szurokvakolatba rakták s a díszutak kövezetének réseit szurokkal öntötték ki. Az egyiptomi múmiákat aszfalttal itatott vázsongöngyöleg óvta meg a pusztulástól. Továbbá a görög klasszikusok is nem egy helyen tesznek említést a naphtáról és előfordulásáról; a „görög tűz“ égetett meszet és petróleumot tartalmazó készítmény volt és bizonyos, hogy a petróleumot a kínaiak már több ezer éve ismerik. Persze a primitív termelési és szállítási eszközök korában a nyers petróleum ritkaságszámba ment, melyet, arab írók szerint, a kincseskamrákban őriztek. Ha ezzel a ténnyel szembeállítjuk az alanti táblázat termelési adatait, annál feltűnőbb lesz az a rohamos fejlődés, mely az 1859-ben gépi eszközökkel megfűrt első petróleumkút nyomán állott be.

A világ összpétróleumtermelése 1000 tonnás egységekben:

Év	1859	1864	1877	1895	1904	1910	1914	1919	1924	1929
1000 t.	1.6	1405	14012	14310	28333	43954	53251	75941	134764	210657

Figyelemre méltó az 1904. év után hirtelen meredeknek induló fogyasztás, mely a motorjárművek terjedésével áll összefüggésben. Magyarországon is hasonló jelenséget tapasztalunk, ha az alanti táblázat adatait tanulmányozzuk. Persze, ezekben a számokban 1920 óta csupán Csonka-Magyarország erősen megcsappant fogyasztása foglaltatik, mely azonban kilenc év leforgása alatt megtízszereződvén, ma már csaknem a háború előtti egész Magyarország szükségletét elérte.

Magyarország összpétróleumtermék-fogyasztása 1000 tonnás egységekben.

Év	1903	1904	1906	1910	1913	1920	1923	1926	1929
1000 t.	120	130	151	224	252	17	84	135	181

A petróleumfinomító ipar állandóan növekvő jelentősége azonban nemcsak ezekben az abszolút fogyasztást jelző számokban jut kifejezésre, hanem a többi iparág közötti előretörésben is. Így pl. Cross „Handbook of Petroleum“ (Kansas City) c. műve szerint az Egyesült-Államokban az 1919. évben termelt iparcikkek értékét illetően, a petróleumipar a hetedik helyen következik, a konzerv- és mészárosipar, az acélipar, az autóipar, a gép- és öntődeipar, a pamutipar, végül a malomipar után. Az 1921. évben már a hús- és konzervipari készítményeket követő második helyen állanak az 1728 millió dollár értékben gyártott petróleumtermékek, s a következő években kisebb-nagyobb ingadozásoktól eltekintve az élen is maradnak.

A fogyasztott petróleumtermékek hallatlan mennyiségét, mint már említettük, az 1904. év óta más téren soha nem látott mértékben terjeszkedő autóipar is megmagyarázza. Hiszen meg kell gondolnunk, hogy 1922-ben 12,597,000, míg 1929-ben már 34,951,000 autó volt a világon forgalomban. Érdekes ezzel kapcsolatban néhány ország fejlesztési autóállományát felemlítenünk R. Schwarz „Petroleum“ (Wien, 1930.) c. munkája nyomán.

A 100.000 emberre eső autók száma egyes országokban (1927).

Egyesült-Államok	19327	Németország	1481
ÚjSeeland	12092	Finnország	830
Kanada	9866	Csehszlovákia	438
Ausztráliai államszöv.	8132	Philippinák	246
Anglia	4195	Magyarország	211
Dánia	3025	Románia	122
Franciaország	2668	Japán	104
Argentína	2553	Oroszország.....	17
Délafrikai Unió	1730	Kína.....	5

De a repülőgépek is a jövőben bizonyára a nagy benzinfogyasztó tényezők egyikét fogják alkotni. Erre a háború utáni fejlődésből következtethetünk, amely a világ 1914. évi összesen 1450 repülőgépet számoló állományát, 1928-ban már 84.700-ra növelte.

A benzinen kívül számottevő a nehezebb nyersolajtermékek által hajtott Diesel- és egyéb motorok száma is, melyek főleg a mezőgazdaságban, a hajózásban, kisebb elektromos központok és egyéb erőművek üzeménél játszanak szerepet. Továbbá a petróleumból nyert fűtőolaj kezdi a szénét kiszorítani sok vidéken a vasutak üzemében is, de főleg a hajókazánok fűtésénél, tekintve, hogy 1930-ban a Lloyds Register szerint az olajfűtésű és Diesel-motoros hajók tonnatartalma együttesen a világ összhajóúrtartalmának már 40.1%-ára rúgott (28.5%+11.6%) az 1914. évi 3%-kal szemben. Fűtőolajat fogyaszt a kohászat, a kémiai és kerámiai ipar stb. is, ott, ahol az a gáztüzelésnél jobban felel meg a célnak.

A petróleumtermékek szolgáltatják ezenkívül jóformán az összes erő- és munkagépek, járművek stb. üzeméhez szükséges kenőolaj különböző fajtáit is. Így azután, ha az eddig felsorolt használati célokra fogyasztott petróleumtermékeket összegezve, a világtermeléssel szembeállítjuk, akkor kitűnik, hogy a gépek végeredményben az össztermelés 92.4%-át emésztik fel.

A termelés fennmaradó, aránylag csekély mennyisége rendkívül sokféle alkalmazásban oszlik meg. Érdekes, hogy pl. a világító petróleum, most a gáz és villamosság korszakában még mindig erősen tért hódít a kevésbé civilizált országokban, főleg Ázsiában. Petróleum termékekből készül a vasúti kocsik világítására szolgáló „zsírgáz“ és petróleumolajat alkalmaznak a gázok karburálására is. A némely petróleumfajtából nyerhető szilárd paraffint gyertyák, kenőcsök, impregnált papírok előállítására, s az élelmiszeripar céljaira használják. Nagymennyiségű petróleumaszfaltot (mexikói bitumen stb.) dolgoznak fel újabban az útpépítés számára, valamint tetőfedő lemezek készítésére és vízszigetelő anyagul, továbbá olaj szolgál az utak locsolására, illetve pormentesítésére is. A petróleumkorszak az elektródok, dinamókefék nyersanyagát képezi, az olaj- vagy földgázkorom sokféle alkalmazást nyer főleg a gummi- és festékiparban. Továbbá a petróleumtermelés egy kis hányada szerepet játszik a vegytisztítók üzemében, a gyógyszerészetben, azután mint extraháló és oldószer a montánviasz gyártásánál, a festék-, a növényi olaj-, a gummi-iparban és sok más iparágban, Petróleumkészítményekkel találkozunk még a rovarirtó és növényvédelmi, a faimpregnáló és különböző háztartási, kozmetikai szerek között is. Ha a földgázból és a petróleum-desztillációs gázokból nyer-

heto kémiai termékeket is beleszámítjuk, több mint 300 fajta származékot nyújt a nyerspetróleum feldolgozása.

A mondottakból eléggé kidomborodik a petróleum nemzetgazdasági jelentősége, de talán mégsem ez az, ami jelenleg annyira érezteti hatását a világpolitikában, \$ szítja a hatalmak vetélkedését egyes területekért, hanem inkább a petróleum sorsdöntő szerepe a hadászat terén. A világháború alatt beigazolódott Clémenceau mondása: „Une goutte de pétrole c'est une goutte de sang.“ A repülőgép alakulatok működése benzin nélkül elképzelhetetlen volna és újra kitűnt, a nagyhatalmak utolsó hadgyakorlatain is, hogy úgy a tüzérségnél, mint a vonatalakulatoknál a lövontatás mindinkább háttérbe szorul a minden terepnehézséget legyőző traktorokkal és a különleges autókkal szemben. Az 1918. évi második mámei csatát végeredményben a felfegyverzett tankek döntötték el, a lövészárkok védtelen német gyalogos katonái ellen. Az autók megvalósítják ezenkívül a gyors csapateltolások lehetőségét, vasút nélküli területeken is. Mindezek többé-kevésbbé ismert tények, melyeket felesleges hosszasan fejtegetni.

Ha azonban a tengeri közlekedést vesszük szemügyre, itt már bonyolultabb körülmények szabják meg a petróleum hadászati jelentőségét. Az olajtüzelés a szénfűtéssel szemben a hadihajók számára sokkalta nagyobb akciórádiust biztosít, a messziről látható füstöt megszünteti, a gépteljesítmény és sebesség növelését teszi lehetővé, kevesebb rakodóteret igényel, s emellett az olajrakodás hasonlíthatatlanul rövidebb idő alatt végezhető. Az olajtüzelés fölöslegessé teszi továbbá a fűtők terhes munkáját, ami lényeges személyzetcsökkenést jelent. Ezen körülmények mindegyike s az üzem tisztasága a kereskedelmi hajózás számára is lényeges előnyt biztosít, dacára annak, hogy az olaj-kazántüzelés egyelőre drágább még a széntüzelésnél. Ezzel szemben a Dieselmotorüzem azonban sok előnye mellett még olcsóbb is, mint a szénfűtés. Látjuk tehát, hogy az olaj végeredményben a tengerészet teljesítőképességét s így a gyarmati összeköttetések biztonságát erősen növeli. De végül itt vannak még a tengeralattjárók is, melyek olajmotorok nélkül sohasem fejlődhettek volna félelmetes fegyveremmé!

Hogy a petróleum jelentőségét illetően a kép teljes legyen, szemlét kell most még tartanunk a föld jelenlegi petróleumlelő helyei fölött, továbbá szemügyre kell vennünk azokat az országokat, melyek szükségletüket csakis behozatal útján tudják fedezni és azokat a kiaknázzható területeket, melyeknek birtoklásáért az érdekelt nagyhatalmak versengenek.

A petróleumtermőterületek részletes tárgyalását ehelyütt mellőznünk kell, de ennél talán többet is mond Dr. W. Mautner (Amsterdam) alant közölt táblázata.

A világ 1929. évi petróleumtermelésének %-os eloszlása.

Oroszország	6.7	Perzsia	2.9
Románia	2.3	Holland-India	2.5
Lengyelország	0.3	Burmah (Brit India)	0.6
Németország	0.05	Sarawak (Brit Borneo)	0.4
Franciaország	0.03	Japán	0.1
		Sachalin	0.06
Európa	9.4	Irak	0.05
		Ázsia	6.6

Venezuela.....	9.2	Egyesült-Államok	68.0
Columbia	1.4	Mexikó.....	3.0
Peru	0.9	Kanada.....	0.1
Trinidad	0.6		
Argentína	0.6	Észak-Amerika	71.1
Ecuador	0.1	Egyiptom	0.1
		Afrika	0.1
Dél-Amerika	12.8	Fel nem sorolt országok	0.01

Amint látjuk az Egyesült-Államok túlsúlya a többi termelővel szemben elvitázhatatlan. A termelési viszonyokban azonban nem jutnak még kifejezésre az egyes területek kiaknázatlan tartalékai, melyekből bizonyos mértékben a jövő fejlődés valószínű eltolódására lehet következtetni. Csak annyit említünk fel, hogy az eddig ismert területeknek 1928-ban 6149 millió tonnára becsült készleteiből Észak-Amerikára 29%, Dél-Amerikára 21%, Európára 3%, Afrikára 2%, Óceániára 7%, míg Ázsiára 38% esik, úgyhogy az Egyesült-Államok elsőbbsége ezek szerint a petróleumipar terén nem lehet örökéletű, s a javarészt angol kézen lévő ázsiai telepek nagy fellendülése várható a nem is túl messze jövőben. Érdekes lesz itt megemlítenünk, hogy Nagy-Magyarország területén is leltek petróleumot és pedig a Muraközben és a nyitramegyei Egbell mellett.

Ha már most az egyes kultúrországok fogyasztását szembe akarjuk állítani a termeléssel, akkor a petróleumtermékek feldolgozásának, szállításának és kereskedelmének is számos kérdésével találjuk magunkat szemben, melyek bővebb ismertetése ehelyütt nem lehetséges. Dr. Mudrinzky Rózsa, Teleki Pál gróf tanítványa „A petróleum a világgazdaságban“ (Budapest, 1930.) c. érdekes könyvében mindezekkel a problémákkal foglalkozik. Alapos tanulmányaiból is kitűnik, hogy Európában csupán Lengyelország', Románia és Oroszország láthatja el saját petróleumszükségletét, az utóbbi két ország még nagy feleslegekkel is rendelkezvén, míg a többi állam ellátása teljesen a behozatal esélyeitől függ. Oroszország olajterületei számottevő tényezők, de aránylag kedvezőtlen fekvésűek a világgereskedelem szempontjából.

Ázsia erősen aktív petróleumkereskedelmi mérleget mutat fel, miután csupán Kína és az iparilag erősen fejlett Japán szorul ebben a világrészben számottevő behozatalra. Az Ázsiában kiadódó fölöslegek fölött javarészt Anglia rendelkezik, ami gyarmati politikájának elsőrendű érdeke is. Nem szabad elfelejtenünk ugyanis, hogy a Mezopotámia—Perzsa-öböl zónája, valamint a Burmah és a hátsó-indiai szigetcsoport zónája az angol világbirodalom legfontosabb hajózási útjának, az Anglia—Gibraltár—Malta—Egyiptom—India—Ausztrália vonalnak és az Egyiptomon, Irakon, Indián át szintén Ausztráliába vivő légijáratoknak ellátására elsőrendűen hivatott. Ausztrália és Afrika semmi, illetőleg csekély termelése folytán szintén behozatalra szorul.

Dél-Amerikában Venezuela, Columbia és Peru rendelkeznek exportálható feleslegek felett, melyek egy része az utolsó évtizedekben erősen fellendülő többi délamerikai állam ellátására szolgál. Az Egyesült-Államok számára ezen terület szintén nagy jelentőséggel bír, a stratégiailag és hajóforgalmánál fogva fontos Panama-csatorna közel-

sege folytán, s mivel a hajóút a maracaibói öbölből New-Yorkig jóval rövidebb a mexikói olajterület tengeri távolságánál is.

Ami magát az Egyesült-Államok petróleumgazdálkodását illeti, mely a részben hozzá kapcsolódó mexikói termeléssel a világ össztermelésének 71%-át vallhatja magáénak, megállapíthatjuk, hogy ez a legutolsó években, a minden mértéket felülmúló fogyasztás dacára is, még mindig feleslegek felett rendelkezik. Ezeket a feleslegeket a termelés mesterséges visszaszorítására irányuló, 1920 körül megindult mozgalom se tudta csökkenteni.

Tudniillik közvetlenül a világháború után, mely a petróleum óriási jelentőségét mindenki előtt kézzelfoghatóvá tette, bukkant fel egyidejűleg az Egyesült-Államokban, a termelés átmeneti stagnálása folytán, a honi készletek elapadhatásának a réme is. Ekkor indult meg a diplomáciai harc a világ még hozzáférhető olajterületeiért, főleg az irakmezopotámiai, valamint a közép- és délamerikai petróleummezők koncesszióiért. Ennek a pánikszerű hangulatnak hatására született meg azután 1924-ben Coolidge alkotása, a „Federal Oil Conservation Board“ is, ez az állami szerv, mely működésében a honi olajterületek kímélését és a külföldi termőterületek bevonását tűzte ki céljául. Ugyancsak a honi készletek elapadásától való félelem — mely ugyan utólag, az újabban feltárt gazdag olajmezők folytán alaptalanak bizonyult — készítette az amerikai haditengerészeti hivatalt arra, hogy a Teapot Dome körzetét, olajszükségleteinek biztosítására „Navai Keserveseként lefoglalja.

Az állami beavatkozás szükségesnek is látszott, mivel az amerikai petróleumipar teljesen magántársaságok kezén van, melyeknek célja természetesen elsősorban a termelés rentábilis kiaknázása, s a világpiac megszerzése volt, de amelyek az olajterületek felkutatása és kímélése tekintetében nem tanúsítottak nagyvonalú előrelátást. Így azután az Egyesült-Államok kormánya abban a nem utolsó színjátékban részesítette a világot, hogy míg balkezevel a termelés egységesített célszerű szabályozását igyekezett keresztülvinni, addig jobbkezevel az antitrust törvények alapján megakadályozta a társaságok racionális együttműködését. Az antitrust törvények szellemében a legfelsőbb törvényszék már 1892-ben, majd újólág 1911-ben feloszlatta az amerikai petróleumipar hatalmas érdekközösségét, a Rockefeller által 1865-ben életre hívott Standard Oil csoportot, melynek névleg szétválasztott nagy vállalatai azonban mind a mai napig közös vezetés mellett, egységes tervek alapján viszik a világversenyt. Ezek mellett a nagy „független társaságok“ is kiveszik részüket az Egyesült-Államok petróleumgazdaságából, a kis cégek közül napról-napra újabbakat olvasztva magukba.

Míg Amerika csak a háború tanulságai, valamint világkereskedelmének és hajóterének háború utáni hirtelen előretörése folytán ébredt a tengerentúli előfordulások sorsdöntő fontosságának tudatára, addig a gyarmati politikában járatos angol kormány, Lord Fisher admirális révén már 1882-ben felismerte a helyzetet és a petróleum jövőjét a haditengerészetben, valamint a gyarmatok ellátásánál. Az angol világbirodalom számára fekvése folytán fontos holland-keletindiai

petróleum előfordulások biztosítására, az 1907-ben alakult Koninklijke-Shell hollandi-angol csoportban az angol kormány részvénytöbbséget szerzett magának, szintúgy feltétlen befolyása alatt áll a perzsa és brit-indiai petróleum kiaknázására jogosult Anglo-Persian-Bunnah Oil csoport is. Igaza van Mudrinszkynak, midőn fentidézett művében megállapítja, hogy „Anglia petróleumpolitikájában is eleve kontinensekben gondolkodik“. Az angol kormány a fenti társaságok segélyével a világ minden, gyarmatai számára fontos részén olajbázisokat igyekezett a flottája és gyarmati hadserege számára szerezni, s mielőtt a többi érdekelt hatalom a kutatásra, vagy feltárára gondolt volna, az értékes területekre már rátette a kezét. A kutatást jelenleg is mindenfelé folytatja, így az Anglo-Perisan Oil Co. leányvállalata, a D'Arcy Exploration Co. által a közelmúltban Magyarországon is. A Koninklijke-Shell csoport a Monroe doktrínán, mely szerint „Amerika az amerikaiaké“, alapos rést ütött, mert Amerika több országában, így főleg az Unió számára nagyjelentőségű Venezuelában és Mexikóban, sőt leányvállalata, a Shell Union Oil Corporation révén, magukban, az Egyesült-Államokban is sikerült számottevő termelő-területeket szereznie.

Érthető ezek után, hogy az amerikai diplomáciának nagy erőfeszítésébe kerül utólagosan jóvátenni az elkövetett hibákat. De ekkor már Franciaország, s a többi hatalom is részt kér a versengésből. A San Remóban, Genuában, Lausanneban, Párizsban és az 1926. évi Washingtonban tartott konferencia az olajért folytatott küzdelem jegyében folyik le. Főleg az igen gazdag készletekkel rendelkező és már sietve angol protektorátus alá vont mezopotámia-mosuli területek koncesszióiért folyik a harc, mely végül a Standard Oil csoportnak a termelés 23.74%-át, Franciaországnak 23.74%-át, 5%-át egy régi jogú magánengedményesnek, míg a fennmaradó részt az angoloknak juttatja Washingtonban. De a súrlódások a kiaknázás és a csővezetékek fektetése körül a Syria protektorátusát bíró franciák és az angolok között mind a mai napig folytatódnak, úgyhogy a tulajdonképpeni termelés még nem kezdődhetett meg ezeken a területeken. A fentemlített koncessziók foganatosítására a nagy amerikai, angol és francia érdekcsoportok együttesen az Iraq Petroleum Co.-t alapították, míg az iraki kormány, mely 1932-ben már független lesz, a British Oil Development Co. ajánlatát véglegesen visszautasította, holott ennek révén az angolok cégére alatt, a német Krupp-cég, valamint az olasz, svájci és francia tőke is bele próbált kapcsolódni a termelésbe.

Időközben az amerikaiaknak sikerült az orosz olajiparban érdekeltséget szerezniük, melynek révén azután az angolok indiai piacán egyideig öldöklő árháhorú indult meg. A franciák viszont a lengyel petróleumiparnak több, mint felét sajátították ki a háború után, az olaszoknak és amerikaiaknak összesen csak 10%-ot engedve át. A román petróleumtermelésből a volt német koncessziók átvételével az angol és angol-holland érdekeltségeknek 40.2%-ot, a francia-belga társaságoknak 23.0%-ot, az amerikaiaknak csak 6.6%-ot és az olaszoknak 1.7%-ot sikerült megszerezniük (1929). Feltűnő az is, hogy éppen a petróleumtermelő déli és középamerikai államokban hallunk sűrűn

megisméltendő forradalmakról, még a legutóbbi időkben is, melyeknek valószínűen javarészt szintén a koncessziók körüli versengés képezheti titkos rugóit.

A nagy petróleum érdekeltségek erőmegoszlását híven tükrözi vissza az alanti táblázat.

A világ petróleumtermelésének százalékos megoszlása a nagy érdekeltségek között 1929-ben

Standard Oil csoport.....	21.5	Anglo—Persian—Burmah-csoport	3.6
Tíz nagy amerikai független ...	14.8	Koninklijke—Shell-csoport	12.1
Orosz Naphta Syndikatus.....	6.9	Többi termelők összesen	41.1

Eszerint a Standard Oil csoport egyelőre az élen van, tekintetbe kell vennünk azonban azt, hogy a legreményteljesebb kutatóterületek angol befolyás alatt állanak, sőt némelyek szerint a föld mélyében lévő petróleum-készleteknek kb. 75%-a van jelenleg az angol érdekeltségek kezén. Ezen tények a jövő fejlődés irányát illetően az amerikaiak számára fájdalmas következményekkel kell, hogy járjanak.

Nem maradhatott el a nagy versengés következménye, az elháríthatatlan túlprodukción és árcsökkenés, mely észretérítette az ellentétes érdekeltségeket: a Standard Oil, a Koninklijke-Shell és Anglo-Persian-Burmah csoportok, valamint a nagy amerikai „függetlenek“ vezetői összeültek 1928 augusztusában Amerikában és ez a tárgyalás 1929-ben formális termelési kulcs megállapítására vezetett. A Federal Oil Conservation Board, mely a legújabbban felfedezett gazdag telepek folytán már nem a nemzeti készletek megóvását látta főcéljául, most szintén, de ezúttal már az ipar érdekében a produkció tervszerű csökkentése és az árrombolás meggátlása mellett foglalt állást. Itt azonban ismét közbeléptek az antitrust törvény alapján álló kormánykörök, amelyek a megegyezést ebben az alakjában nem engedélyezték és más formulákat kerestek. Ámbár azóta már az Egyesült-Államok több területén, sőt Romániában és más országokban is gyakorlatilag keresztülvitték a termelés csökkentését, ennek általános sikere nem lehetett, mert most is ott ólálkodott az „enfant terrible“, a szovjetorosz olajszindikátus és érvényre jutott az a törvényszerűség, mely szerint az olaj árának emelkedése azonnal automatikusan működésbe hozza a fűrógépeket, még a megelőzőnél is nagyobb produkciót és árcsökkenést idézván elő. Az utolsó dőfést azonban a petróleumpiacon is a világ-gazdaság általános leromlása, a fogyasztás esése adta meg az elmúlt év végével.

Az olajjal bíró nagyhatalmak harca úgylátszik a kölcsönös produkció-csökkentés terén nyugvópontonra talált, de azok az országok, melyek a természet mostohasága folytán nem jutottak honi petróleumforrásokhoz, a technika eszközeivel folytatták és folytatják — a rossz gazdasági viszonyok dacára is — a nagy küzdelmet az olajért, melyet más nyersanyagokból igyekeznek előállítani. Németországban és Skóciában már régtől fogva, újabban pedig Angliában, Franciaországban és Olaszországban, Észtországban, Japánban, Indiában, Ausztráliában, sőt az Egyesült-Államokban is szén, vagy pedig bitumenes pala lepárlása által nyernek tüzelő és világító olajat és benzint, kisebb-nagyobb mennyiségben.

A legutóbbi években az I. G. Farbenindustrie A. G. hosszas kísérletezés után a technikai kivihetőség tökélyére emelte a szénceppfolyósítást és emellett olyan hydráló eljárást dolgozott ki, melynek segítségével a nehéz kátrány-, vagy petróleum-olajokból 100%-os hozadékban benzint lehet előállítani. A nagy petróleum érdekcsoportok figyelmét nem kerülhették el ezek az eredmények, és 1929-ben a Standard Oil csoport az I. G. Farbenindustrie A. G.-al szoros kapcsolatba lépett, megalakítván a Standard I. G. Company céget, mely a hydrálási szabaldalmak kedvezményese az egész világ számára. A Standard Oil maga is azonnal több, egyenként napi 6501 teljesítményű ásványolaj hydráló gyár építésébe fogott és ezek közül a bayway-i jelenleg már rendes üzemben van. Végül a múlt évben meglepetéssel vették tudomásul a szakkörök a Koninklijke-Shell közgyűlési jelentéséből, hogy a hydrálási módszereknek szintén nagy jelentőséget tulajdonítván, ez a csoport is csatlakozott az előbb említett vállalkozáshoz.

Így azután a régi ellenfelek ebben az érdekkörben is újra találkoztak egymással, s nem lehetetlen, hogy egy szép napon a petróleumipar terén is egy olyan világszövetkezet megalakulását fogjuk megélni, mint amelyet az izzólámpaipar és a nitrogén-műtrágyaipar a racionális termelés lehetővé tételére már létre is hozott.

Ehelyütt még Magyarországról kell pár szót szólnunk. Mi Európa legtöbb országával szemben abban az előnyös helyzetben vagyunk, hogy szomszédaink a nagyobb petróleumtermelők közé számítanak, s így az önként kiadódó gazdasági kapcsolatok kimélyítésével petróleum-finomítóink nyersolaj-ellátását mindenképpen biztosíthatjuk. Ami másrészt a mesterséges petróleumpótló anyagok honi előállítását illeti, csak elvétve történtek eddig itt-ott sikeres kísérletek, holott a megfelelően szervezett rendszeres munka jó eredményekre nyújthatna kilátást. Még fontosabb volna azonban, a szomszédos Ausztria és Csehszlovákia legújabb sikerein felbuzdulva, az olaj- és földgáz kutatására irányuló geofizikai méréseket és mélyfúrásokat Magyarországot területén is újra felvenni és tervszerűen kiterjeszteni, hogy a hazánk földjében netán még rejtőző kincseket kiaknázhassuk.

FREUND MIHÁLY